

MUSEUM DE LAKENHAL PRESENTEERT

GLOBAL IMAGINATIONS

DE MEELFABRIEK LEIDEN | 27.06.15 - 04.10.15 | GLOBALIMAGINATIONS.NL

STATION GARE MALI, EEN VOORBEELD VAN DE VERANDERENDE KUNSTPRAKTIJK

Een samenwerkingsproject van twintig internationale kunstenaars in Bamako

Hama Goro en Harald Schole

Kunstenaars worden naar mijn overtuiging gezien als een kleine kracht in het politieke en sociale veld. Kunst roept vragen op, maakt problemen inzichtelijk, is kritisch. Het overschrijdt sociale grenzen en raakt alle lagen van de maatschappij. Het is een niet te temmen kracht die bovendien andere zienswijzen stimuleert. Dit alles maakt Global Imaginations in De Meelfabriek fascinerend en meer dan de moeite waard om te bezoeken. Een visie die mijn collega's in Afrika en ik ook al tentoonspreiden in het project *Station Gare Mali*.

BANIEREN

Toen de inwoners van district ACI 2000 in Bamako achttien lange banieren aan de façades van twee verdiepingen van een gebouw onder constructie zagen hangen, waren zij verrast. Er op stonden vrolijk door elkaar gehusselde teksten en symbolen uit het Frans, Bambara en Nederlands. Door op een compleet eigen manier het Malinese spreekwoord *Ce que la barbe dit le jour, le pagne l' a décidé la nuit* te verbeelden, brachten de kunstenaars tegelijk de universele discussie over de sociale en culturele relatie tussen man en vrouw onder de aandacht. De reacties waren overdadig. 'Maar natuurlijk hebben vrouwen het laatste woord', 'We leven perfect in harmonie', 'Wij, vrouwen, moeten inderdaad altijd alles opknappen'.

PARTNERS

BEGUNSTIGERS

MUSEUM DE LAKENHAL PRESENTEERT

GLOBAL IMAGINATIONS

DE MEELFABRIEK LEIDEN | 27.06.15 - 04.10.15 | GLOBALIMAGINATIONS.NL

De banieren die werden gemaakt door kunstenaars uit Mali, Benin, Togo en Nederland, waren het resultaat van een cultureel uitwisselingsprogramma genaamd *Station Gare Mali*, dat plaatsvond in het Centre Soleil d'Afrique in Bamako, Mali. De focus van het internationale kunstproject *Station Gare Mali* lag op de samenwerking tussen kunstenaars uit verschillende landen en met verschillende culturele achtergronden. In Bamako trachtten de betrokkenen bij *Station Gare Mali* buiten de muren te treden van het Centre Soleil d'Afrique. Wij wilden de straat bereiken om de mogelijkheden voor kunst in relatie tot architectuur te onderzoeken. Door de indoor activiteiten uit Soleil d'Afrique aan de buurt te tonen werden mensen bekend gemaakt met kunst. *Station Gare Mali* bood ook podium en werkplek aan de kunstenaars die buiten de gebaande paden werken: l'art sans frontières.

Kunstenaars Hama Goro en Harald Schole zochten op vrijzinnige wijze, en buiten hun verschillende culturele achtergronden om, overeenkomstige vertrekpunten. Deze werkwijze was niet noodzakelijkerwijs een garantie voor een harmonieus resultaat, maar dat was onderdeel van de uitdaging. Wij waren echter blij dat Arts Collaboratory hun vertrouwen in het project uitsprak, ondanks de onzekere uitkomst. Vooral gezien sponsors doorgaans verzekerde resultaten wensen. Het concept van *Station Gare Mali* was dan ook niet zomaar een wild avontuur. Het werd gedurende een periode van twee jaar intensief voorbereid.

CULTURELE INVESTERINGEN

In 1999 initieerde Hama Goro het Centre Soleil d'Afrique. Met de internationale opzet van dit centrum wil Goro Malinese kunstenaars stimuleren en ondersteunen. Het centrum begon op basis van de Bogolan-techniek, de traditionele Malinese techniek om textiel te kleuren. In de daaropvolgende jaren werd het een belangrijk cultureel platform voor culturele uitwisseling in Bamako, Mali en de omringende landen. De

PARTNERS

BEGUNSTIGERS

MUSEUM DE LAKENHAL PRESENTEERT

GLOBAL IMAGINATIONS

DE MEELFABRIEK LEIDEN | 27.06.15 - 04.10.15 | GLOBALIMAGINATIONS.NL

laatste vijftien jaar werden internationale workshops schilderen, fotografie, beeldhouwen, multimedia training, etc. Curatoren, kunstenaars en vertegenwoordigers van andere disciplines uit alle continenten hebben sindsdien het Centre Soleil d'Afrique bezocht. De tweede naam 'International Centre for Contemporary Art' volgt uit deze programma's en bijbehorend potentieel.

SPREEKWOORDEN

Met het project Station Gare Mali wilden wij samenwerken met Afrikaanse kunstenaars, om zo voorbij de geijkte culturele kaders te kunnen opereren. Wederzijdse uitwisseling was daarbij het hoofddoel. *Station Gare Mali* staat voor een ontmoetings- en een vertrekpunt. Malinese spreekwoorden leverden belangrijkste materiaal. De motor die onze nieuwsgierigheid dreef waren de beoogde ontmoetingen met verschillende zienswijzen en overeenkomsten.

De sterke orale traditie in West-Afrika en Mali levert dagelijks nieuwe wijze gezegdes op, wat Malinese spreekwoorden een goed vertrekpunt voor samenwerking maakt. Er werden drie basisprincipes voor de verschillende workshops in het Centre de Soleil d'Afrique bepaald: 'Malinese spreekwoorden', 'kunst in relatie tot architectuur' en 'publieke interactie'. Tijdens de eerste workshopdag zaten we samen aan tafel met kunstenaars uit Benin, Mali, Toto en Nederland. Door de verzamelde Malinese spreekwoorden en gezegdes te bediscussiëren, leerden we meer over elkaars achtergrond en cultuur. Veel Malinese gezegdes en spreekwoorden werden in de voorafgaande maanden verzameld door Malinese en Nederlandse inspanningen. Deze spreekwoorden te gebruiken was een schot in de roos.

CHERCHEZ LA FEMME

Filosofisch gezien reflecteren en reageren spreekwoorden op de dagelijkse realiteit. Een lang en verhit

PARTNERS

BEGUNSTIGERS

MUSEUM DE LAKENHAL PRESENTEERT

GLOBAL IMAGINATIONS

DE MEELFABRIEK LEIDEN | 27.06.15 - 04.10.15 | GLOBALIMAGINATIONS.NL

debat werd gevoerd over het spreekwoord *Ce que la barbe dit le jour, le pagne l'a décidé la nuit* (Dat wat de baard overdag zegt, heeft de lendedoek 's nacht besloten, een gender-gekleurde variatie op "De mens wikt, god beschikt"). De positie en rol van de vrouw in de maatschappij bleek een belangrijk onderwerp onder de kunstenaars. Sommigen stonden druk gebarend op om het belang van vrouwen aan de macht kracht bij te zetten. Vrouwelijke kunstenaars reageerden op hun beurt bescheidener, maar niet minder vastberaden. Er werd overeengekomen, maar gezien een spreekwoord sterk onderhevig is aan nuances, werd de discussie uitgebreid gevoerd door de hele groep. De discussie veranderde in een debat over de reikwijdte van de macht van vrouwen in Mali. Veel dagelijkse taken rusten op hun schouders, ook in deze moderne tijden in het 21ste-eeuwse Bamako. De mannen zijn het erover eens dat vrouwen alles opknappen in én buiten huis. Eén van de deelnemende vrouwelijke kunstenaars zei: 'Met een steen kan een vrouw een over creëren'. Vrouwen adviseren hun man regelmatig bij beslissingen. Maar, zoals het spreekwoord al aangeeft, zij doen dit onzichtbaar en subtiel. Toen uiteindelijk besloten werd over een spreekwoord om te verbeelden, werd dit voorbeeld door de kunstenaars gekozen als uitgangspunt voor ieders individuele werk.

Binnen één week werden achttien zeer uiteenlopende werken gemaakt, allemaal appellerend aan het spreekwoord. Verschillende Malinese kunstenaars gebruikten de Bamara-versie (de lokale taal), vertaald als *Tulu ka la b3se bonbosi la*. Samen hingen we de werken aan de buitenkant van het twee verdiepingen tellende gebouw in aanbouw tegenover het Centre Soleil d'Afrique. Voorbijgangers stopte, keken en gaven hun spontane reacties.

TRANSFORMATIE VAN HET CENTRE SOLEIL D'AFRIQUE IN STATION GARE MALI

Samen met Hama Goro en de andere kunstenaars discussieerden we over hoe het Centre Soleil d'Afrique en de omgeving getransformeerd konden worden in een schitterend *Station Gare Mali* door gebruik te

PARTNERS

BEGUNSTIGERS

MUSEUM DE LAKENHAL PRESENTEERT

GLOBAL IMAGINATIONS

DE MEELFABRIEK LEIDEN | 27.06.15 - 04.10.15 | GLOBALIMAGINATIONS.NL

maken van de drie ingrediënten waarmee tot dan toe gewerkt was: de spreekwoorden, kunst en architectuur en het idee van interactie met het publiek. De uitdaging om het gebouw in *Station Gare Mali* te transformeren vervulde de deelnemers met spanning. De ideeën bleven stromen en met het idee om het centrum om te toveren tot een *gare*, met de bedrijvige levendigheid van een treinstation, ging iedereen aan het werk. In de enkele maanden die beschikbaar waren pakten alle kunstenaars het gereedschap op om uiteindelijk te concluderen dat het artistieke resultaat perfect paste in de ruimte. De metafoor van een druk treinstation waar goederen en mensen samenkomen, waar mensen elkaar ontmoeten, praten en discussiëren over de verkoop, familiesituaties en politiek, werd realiteit. Alle kunstenaars vonden een manier om het onderwerp in te zetten voor hun praktijk.

Alles kreeg een plek: tijdelijke installaties, assemblages, schilderijen, foto's, video's, sculpturen, muurobjecten, een reflectie van het stedelijke landschap op het dak en een grootse marionettenshow en aan de muur van het gebouw aan de overkant van de straat, nog steeds onder constructie, de achttien grote banieren rondom het spreekwoord *Ce que la barbe dit le jour, le pagne l'a décidé la nuit*.

In het proces van de schijnbaar moeiteloze transformatie in *Station Gare Mali* waren nieuwe perspectieven en een andere kijk op artistieke mogelijkheden ingebed en gepresenteerd. De inzet van het Centre Soleil d'Afrique en alle deelnemers was daarbij onmisbaar.

CONCLUDEREND

In 2015 leidt Hama Goro zijn centrum meer dan vijftien jaar. Een mijlpaal, zeker gezien de vaak gecompliceerde condities in Afrika. Het pretentieloze gebouw van het Centre Soleil d'Afrique staat nog altijd aan een zandweg in het nu bloeiende district ACI 2000 in het westen van Bamako. In 2009, een eeuw na de oprichting in 1999, kreeg het een nieuwe, welverdiende laag verf. Echter, het is begrijpelijk dat

PARTNERS

BEGUNSTIGERS

MUSEUM DE LAKENHAL PRESENTEERT

GLOBAL IMAGINATIONS

DE MEELFABRIEK LEIDEN | 27.06.15 - 04.10.15 | GLOBALIMAGINATIONS.NL

er andere prioriteiten zijn, namelijk de artistieke. Al werkende met de Afrikaanse kunstenaars en ook tijdens het reizen door Mali, realiseerden wij ons dat eigentijdse Europese termen als ‘cradle to cradle’ en ‘inventive design’; het innovatieve gebruik van schaarse materialen, in Mali gewoon tot de dagelijkse realiteit behoort. De workshops en de tentoonstelling zijn voorbeeld van hoe artistiek denken verrijkt kan worden. Daarnaast laat de tentoonstelling zien dat kunstenaars gezamenlijk in staat zijn geweest om het pand van het Centre Soleil d’Afrique te transformeren in het spannende en afwisselende *Station Gare Mali*. De huidige verstoringen aan de Malinese grens maken Hama Goro des te meer bewust van de culturele positie van zijn – vers geveerde – Centre Soleil d’Afrique. He richt zich op vredige samenwerkingen, sociale verandering en vanzelfsprekend de positie van de kunstenaar.

2009-2015 Harald Schole

Harald Schole is beeldend kunstenaar, onafhankelijk curator en consultant op het gebied van kunst en de publieke ruimte; freelance schrijver voor o.a. kM. Woont en werkt in Amsterdam.

www.haraldschole.nl / info@haraldschole.nl

PARTNERS

BEGUNSTIGERS

